

Tisztelendő Pepikius Simon származási bizonyítványa.

Nyitra vármegye levéltárában a „Religionaria” című fasciculusban egy érdekes eredeti bizonyítványra akadtam, melyet *Hibbe* mezőváros (Liptómegye); tanácsa adott ki 1676 október 8-án, tisztelendő Pepikius Simon születéséről. Az érdekes okmány, — melyről sajnos — a város pecsétje levált, — szözszerinti szövege a következő:

Nos Iudex Jurati Totaque Communitas Oppidi Hibbe Universis et Singulis Ecclesiasticis et Saecularibus, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis et Nobilibus Dominis, Prudentibus et Circumspectis Viris Judicibus et Juratis Civibus, nec non aliis cujuscumque Status Honoris Conditionis ac Praeeminentiae fuerint Homi-nibus, Salutem, Pacem et Officia

Cur olim Gentes junctim quandoque et separatim Sedibus ac Domiciliis propriis relictis, ad loca sibi viciniora aut terras et Regiones longinquiores crebras fecerint migrationes nostrum pro nunc hac impensius investigare non est praecipue, cum palam sit eas partim ob Soli ad habitandum sibi destituti ubertatem partim vero ob conversationem earum gentium quas adirent secum mutuo contractum, si notae erant, vel eandem contrahendam, quodsi ignotae essent, illud fecisse. Atque ut Nomen seu Famam Pariteris commendatam relinquerent, inter Gentes devictas frequentes fundavere. Quod inter co'oniás novae, armis, si Rebelles essent reliquis, etiam Praeclaram Gentem Hungaricam in Pannoniam catervatim et magno cum numero ex Scitia venientem, fecisse olim Annalium Monumenta commemorant. Doctrina eruditione vir conspicuus Reverendus Simon Pepikius Solum Natale ob justas et legitimas causas deserere cupiens nostram plenariam Consularem Residentiam requirere voluit, idque dum faceret, quo Nomini suo honesto ac bono in tutius ac certius consulere, omnemque sinistram apud Exteros et Ignotos suspicionem fore nascituram evelleret. Litteris Natalitius (ut vocant) opus habuit. Usum hunc tam antiquum, quam probatum cum esse sciamus, tales eidem minime denegandas esse censuimus. Quibus sub Fide testamur

hunc ipsum Praememoratum virum Dominum Simonem Pepikius vitam inculpatae ac honestae exitisse, item que ex Honestis Probisque Parentibus in nostro hocce oppido Hibbe procreatum et editum esse: Patre nempe Johanne Pepik viro quondam Integerrimo ac circumspecto protunc in Domino quiescente Matre Elisabetha Kubinszky honesta foemina legitime secundum Ratum Catholicae Ecclesiae copulatis conjugibus. Compatresque habuisse Providum Johannem Adami item Providum Franciscum Zybrin, Commatres autem Catharinam viri Providi Johannis Adami consortem ac Sophiam Varezkianam, omnes gravitate praestantes. Cum itaque constet et relatione hac fidedigna Praetactum virum Reverendum Dominum Simonem Pepikius Honestis Parentibus esse progenitum, eundemque isthic honestam ac inculpata vitam duxisse, Idecirco omnes et singulos cujuscumque Status Conditionis et Praeeminentiae fuerint singulari cum observantia rogamus, dignentur eundem omnibus Studiis et Officiis Amore et Favore juvare, prosequi ac promovere, quod Dominationes vestrae pro Officio Charitatis, nostrae denique honesta de se praedicatione lubentissime facturas indubitanter confidimus Nos ad similia officia promptos obligantes. De caetero eas Divinae Protectioni Committentes, diutissime valere exoptamus. In cujus praemissi testimonii Fidem Literas nostras cum applicatione Sigilli Oppidi nostri majoris Authentici munitas et corroborandas duximus Datae ex Consessu nostro Anno Partae per Christum Salutis Septuagesimo sexto ante Millesimum et Sexcentesimo De 8. Octobris. D. V. E. Ad Officia Charitatis Obligatissimi Iudex Michael Matthaeus, Jurati Johannes Rietky, Matthias Dezurany, Andreas Lehotsky. Expeditum per Notarium Ordinarium Georgium Hidonum. 1676 Baptismales. Relig. 2.

Hogy ki volt ez a tudós pap, Pepikius Simon, hol, merre utazott, és mi volt utazásának célja, az okmányból meg nem állapítható. Lehet, hogy a további kutatások folyamán akadok valami adatra.

Romhányi János.

Levéltáraink köréből.

Az erdélyrészi levéltárak. A most dúló világháboru második keserü megpróbáltatása volt az oláhok erdélyi betörése. Mig az orosz dúlás a Felvidéken aránylag keskeny sávra szorítkozott, melybe alig esett nagyobb város, addig az oláh orvtámadás szennyes áradata tizenegy vármegye területét fertőzte meg. Elszorult a szíve minden magyar embernek, midön a székelység menekulését látta. Virágzó,

évszázados kultura nemes zománcával bevont városok kerültek a hitszegő ellenség kezére, melyek sorsa állandó rettegéssel töltött el bennünket. Csikszereda, Sepsiszentgyörgy, Brassó, Nagyszeben, Fogaras, Dicsőszentmárton, Segesvár, megannyi megyei székhely, oláh uralom alá került. Mikor e sorokat írjuk, diadalmas előrenyomulásunk hatása alatt a megvetett ellenség kezd az országból kitakarodni. Félő, hogy kulturális intézményeink, a román pünkösdi

királyság alatt sokat fognak szenvedni. Tartunk attól, hogy a román visszavonulás tehetetlen dühében virágzó városokon tölti ki nemtelen boszuját és első sorban a vármegyék székházai fognak ettől szenvedni. Féljük az oláh dulás utjába kerülő magyar levéltárakat. A fogarasi és szebeni levéltárakban sok történeti adat van az oláhság multjára vonatkozólag is. A csiki és háromszéki levéltárak pedig a helyi történet és a székelység multjának gazdag két forrása. Adja a Gondviselés, hogy ezt a csapatot is erős lélekkel viselhessük el és a romokon a magyarságnak új, szebb élete fakadjon s a magyar föld, mely fölött ezer év vérzivataros századai vonultak el, magyar vérrrel újból megszentelve minden időkre a miénk maradjon és szent István koronája egy darabka gyöngygyel se csorbuljon meg.

Levéltárosi karunk és a világháború. Hadbavonult kártársaink száma ismét gyarapodott: 1916. év elején *Reca Dezső*, Fejérvármegye főlevéltárnoka vonult hadba. — Dr. Gáspár József kártársunk, kiről azt a hírt vettük, hogy orosz fogságba esett, itthon van, ez idő szerint szabadságon, ez a hír más Gáspár József főhadnagyról szól.

† **Pázmány Dániel.** Csak nemrégiben adtunk hírt levéltárosi karunk e nesztorának nyugalomba vonulásáról. Pázmány Dániel munkás, tevékeny élete alkonyán nem sokáig élvezte a nyugalom napjait, 1916. február 1-én, 89 éves korában rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogult érdekes pályát futott meg, életrajzi adatait a következőkben közöljük:

Pázmány Dániel 1836 április 1-én született a komáromi negyei Aranyoson; középiskolát Pozsonyban és Pápán, a református teológiát Pápán végezte. Pályáját 1859-ben a veszprémi vármegyei Kenesén kezdte meg, hol mint akadémikus rektor négy évig működött. A lelkési vizsga letétele után egy évig Komáromban ref. káplán, innen választották meg őt a györmegyei, csilizradványi református hívek papjúnak, kik között 6 évig lelkészkedett. Lelkési pályáját megszakítva, 1870-ben állami ösztöndíjjal nyerve a karlsruhei gazdasági főiskolán gazdasági szaktanárrá képezte ki magát, majd Németországban és Svájcban tett tanulmányutat gazdasági ismereteinek gyarapítása végett. Külföldről hazatérve, a nyitra-

gyei gazdasági egyesület titkárává választották meg 1872-ben, mely állásában az intenzív földművelés módszerének ismertetésével, vándor-előadásaival és hírlapi cikkeivel nagy tevékenységet fejtett ki. Az ezutáni évekre esik közgazdasági irányú tevékenysége, amidőn Nyitra megye közgazdasági előadója is volt. A gazdasági pályát azonban hamarosan felcsereelte a jövendőmezőbb jegyzői állással, mert családjának jövőjét a nem nyugdíjképes, ideiglenes állással nem találta kellőképpen biztosítottának s mert mint községi jegyző is érvényesíthette gazdasági szaktudását. 1875—1886-ig a nyitra megyei Negyed községben 10, majd a szomszédos Farkasd községben másfél évig volt jegyző.

Szelid lelke, mélyen érző szíve volt az oka, hogy a jegyzői állást megszeretni nem tudta. Egy-egy adóhátralék behajtása s más hasonló — a jegyző életében napirenden lévő — hivatalos funkció annyira megzavarta érzékeny szívét, hogy minduntalan olyan állás után vágyakozott, amelyben a tudományok művelésére több ideje és alkalmat lehetett. Így jutott arra a gondolatra, hogy levéltárnok lesz.

1886 júliusában neveztetett ki Csongrád vármegye levéltárnokává, mely állásában nyugdíjazásáig — 1914-ig — megszakítás nélkül működött s néhány évig a közgazdasági előadói tisztelet is betöltötte.

A csongrád negyei levéltárat rendezte. A levéltárosi állásra készülnők közül sokan fordultak hozzá előtanulmányok céljából. Dolgozott több vidéki lapba, nagy és széleskörű ismeretei voltak a régi közigazgatás és judikatúra terén. Emlékét kegyelettel őrizzük meg.

Nyugalomban. *Weszprém* Kálmán, Hajdúvármegye főlevéltárnoka 50 évet meghaladó érdemes szolgálata után, melyből 39 évet a levéltári pályán töltött el, nyugalomba vonult. *Weszprém* 1864-ben kezdte meg hivatali pályáját Hajdúböszörmény város szolgálatában, melynek szülőtte. Majd a Hajdu kerületnél nyert kisebb hivatali és 1876-ban lépett Hajdúvármegye szolgálatába 1877-ben levéltárnokká neveztetett ki. Ez állásában egy év híján négy évtizedet, egész emberöltőt töltött el; hivatalát szerette és a régi vármegyének egyik tipikus alakja hagyta ott ez év tavaszán Hajdu vármegye székházán *Weszprém* Kálmán személyében, ki levéltárosi karunk mozzalmait, bár azok már kevésbé érintették az ő befejezett pályáját, mindig rokonszenvvel és fiatalos lelkesedéssel kísérte. Jelentésk a nyugalom évei számára a pihenés és megelégedés éveit.

Levéltárak helyszíni vizsgálata.

Megírtuk, hogy *Komáromy* András országos levéltárnok, a M. Tud. Akadémia tagja, a belügyminiszter megbízásából a vármegyei levéltárak felülvizsgálatát végzi. Ez év tavaszán a felvidéki levéltárakat (Szepes, Sáros, Abauj, Liptó, Turóc, Árva, Trencsén, Zólyom, Nyitra, Bars, Hont, Gömör megyék) ejtette utjába és a dunántúli levéltárak kivételével országos körútját befejezte. A miniszteri megbízott több felvidéki levéltár gazdagságáról és rendezettségéről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik.

† **Kugler Alajos.** Sopron város érdemes főlevéltárosa, Kugler Alajos 57 éves korában 1916 júliusában elhunyt. A megholdogultban a levéltárosi kar sokoldalúan képzett, tudományos férfiut vesztett. kinek kulturális működése Sopron város közéletében maradandó nyomokat hagyott. Kugler Alajos 1857 március 23. született Nagycenken. Sopron megyében. Gimnáziumi tanulmányait elvégezvén a budapesti kir. magyar tudományegyetemen, bölcsészeti tudományokat végzett 1817—1880., mely évben jeles eredménnyel tett tanári alapvizsgát. Közben a főúri családoknál nevelő volt; 1836-ban megszerezte a polgári iskolai tanári képesítést és 1887-ben egyik soproni magántanintézetnél lett tanár. 1888 márciusában a th. levéltárnoki képesítést megszerezvén, ez év június 15-én Sopron város levéltárnokává neveztetett ki. Levéltárában sokat dolgozott és kutatásainak eredményeit a soproni helyi lapokban tette közzé. Legnagyobb érdeme a soproni városi múzeum szervezése, melynek évek során át buzgó öre, utóbb pedig igazgatója volt. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetsége tagjává választotta. Nevet meg fogják őrizni azok az alkotások, melyek létrehozásában jelentős tényező volt

Hajdúvármegye új főlevéltárnoka.

A Hajdúvármegyében nyugdíjazás folytán megüresedett vármegyei főlevéltárnoki állásra a Hajdumegyeci főispán *Herpay* Gábor városi levéltárnokot nevezte ki ez év májusában. Herpay Gáborban a levéltárosi kar törekvő és kiválóan képes kartársat nyert, akinek eddigi működése a legszebb reményekre jogosít. Debrecen város gazdag levéltárából már eddig is sok adatot dolgozott fel és önnálló kutatás eredménye az

a monográfia, melyet Konez Ákossal adtak ki Debrecen sz. kir. városi rangra emelésének két évszázados évfordulója alkalmával.

† **Sefcsik Béla.** A levéltárosi karnak újból gyásza van: Sefcsik Béla, Barsvármegye főlevéltárnoka, 1916 augusztus 1-én Budapesten, hol betegségére gyógyulást keresett, 45-ik évében elhunyt. Sefcsik Béla Baldócon született 1871 jan. 27. Középiskolai tanulmányai után a budapesti egyetem bölcsészeti karán végzett tanulmányokat és szerzett abszolutóriumot. 1898 július 13-án neveztetett ki Barsmegye levéltárnokává. Sefcsik Béla a magyar levéltárosi karnak alaposan képzett tagja volt. Sajnos, tudását vármegyéjében nem érvényesíthette, mert a levéltári kutatásoktól más irányú közigazgatási foglalkoztatása elvonta. Ez és a szervezettét mind jobban megörlő betegség súlyosan hatottak kedélyére és munkakedvére. Karunk tagjai közül csak kevesen ismerték, mert zárkózott életet élt. Más életviszonyok közt a levéltári karnak és a levéltári tudományak értékes szolgálatokat tehetett volna. Halálát bátyja, Sefcsik Ferenc Győr sz. kir. város főlevéltárosa és sógora Maróthi Rezső, országos allelevéltárnok gyászolják.

Kitüntetés. Ferenc Szalvátor kir. herceg, a Vörös Kereszt védő-helyettese dr. *Alapi* Gyula vármegyei főlevéltárnoknak, a Vörös Kereszt komáromvármegyei választmányja titkárnak a Vörös Kereszt hadiékítményes ezüst díszérmét adományozta.

Üresedésben levő levéltárnoki állások. A következő törvényhatóságok levéltárai nélkülözlik a levéltárnoki állás betöltését: Nógrádmegye, Zalamegye, Brassómegye, Barsmegye és Sopron sz. kir. város.

Folyóiratok szemléje.

A Századok 1016. évi I. számában Csánki Dezső: Az új magyar és u. n. közös címerekről értekezik, összefoglalva a magyar királyság és a társországok címerei történelmi ismertetése alapján az új állami és az új közös cimereketésületének történelmi és heraldikai megalkotását. A kiváló tanulmány közjogunknak is egyik nevezetes forrása lesz hosszú időn át. Auner Mihály: Latinus címen a hazánkba települt olaszok (latinusok) hatásával foglalkozik. Kovács Lajos János: Brutus magyar történelmének forrásai címen kezdi meg forrástanulmányát. A történelmi irodalom rovat a következő műveket ismergetti: Koszó János: Fessler Ignác Aurél élete és szép irodalmi működése (Madszar Imrő). Rosetti Radu: Act u-